

הלכות שבת סימן שסג

שהוא במלואו צריך תקון (יא) עד שיהא בה פחות משלשה. ואם יש בפרצה יותר מעשר אמות, (יב) אפלו אינה במלואו צריך לתקנה בצורת פתח: ג "מבוי שיש לו שלש מחיצות ופרוץ מצד רביעי, (יג) התירו בלח"י⁽¹²⁾ (פרוש, תרגום 'הקדוש האחד', לוחא חדא) ששעביו ורחבו (ד) פל' שהוא, שיעמידנו (טו) בפתח המבוי, ויהיה גבהו (טז) עשרה טפחים; ומקל דבר שיעשנו קשר, אפלו מבעלי חיים, ובלבד שיקשרנו שם בבדלים לכתלי המבוי ביתדות שיוצאים מן הפתלים בענין שאינו יכול לרפץ, כדי שלא יתמעט גבהו מעשרה טפחים. (יז) ואפלו קשר שם אדם, נמי הוי לחי. א"י: ד (יח) לאם יש קצת כהל ברוח רביעי, עולה משום לחי, *ובלבד שיהא בו (יט) רחב טפח: ה (כ) לחי דאי נשיב בה זיקא לא מצוי (ג) קאי, (כא) לא חשיב לחי: מ נהורא אש"י פרוק קמא

באר היטב

הרא"ם. ועין ט"ז: (ה) פל' שהוא. אפלו פחות מאצבע, ב"ח, מ"א: (ג) קאי. ואפלו אין הרוח מפילו אלא מנידו, כמ"ש ריש סימן שסב:

משנה ברורה

במלואו' לאו דווקא, דאפלו אם נשפיר נפתח שנים או שלשה טפחים, כל שהוא מעוט לגבי הפרוץ צריך תקון, אלא (א) אתי לאפוקי היכי דהעומד מרבה, דבזה הדין צריך לן דרבוב ככלו והוי קסתום, ואף על פי שאינו מחזיק ארבעה טפחים, כל שהוא משוה יותר מהפרוץ סגי: (יא) עד שיהא בה פחות משלשה⁽¹⁰⁾. פרוש, שיתקן הפרצה במקצת ולא ישתמר אלא פחות משלשה, דאז הוי קלבוד, וכל שפון אם הפרצה לא היה אלא פחות משלשה (ז) דאין צריך שום תקון מטעם זה: (יב) אפלו אינה במלואה. האי לשנא לאו דווקא, (ס) דאפלו העומד מרבה על הפרוץ גס-בן אסור, (ו) דכאלו נפרץ כל הפתח דמי. וצונת-הפתח מהני (ו) אפלו כשהיא במלואה: ג (יג) התירו בלחי. ואף בחצר בענין דווקא פס רחב ארבעה טפחים, הכא הקלו חכמים, והטעם, שכל שהוא עשוי יותר לדירה ולתשמישי העצו צריך מחיצות יותר גמורות, ולפיכך החצרות, שדרךן של בעלי בתים להשתמש בהן יותר בתשמישי העצו ולאכל, צריכות מחיצותיהן להיות יותר גמורות, שיהיה שם רשות-היחיד עליהן, מהמבואות שאין משתמשין בהן בתשמישי העצו, ולפיכך די במבוי בלחי. ועין לקמן סעיף כו שזהו דווקא קש"אין רחב פתחו יותר מעשר אמות, ועוד פרטים, עין שם: (יד) פל' שהוא. אפלו פחות מאצבע⁽¹³⁾ [אחרונים]: (טו) בפתח המבוי. עין לקמן סעיף לא: (טז) עשרה טפחים. מרנחים ולא מצומצמים⁽¹⁴⁾ [חידושי רע"א]. ועשרה טפחים מהני (ט) אפלו למבוי שגבות עשירים אמרו: (יז) ואפלו קשר וכו'. ומני (ט) שלא הודיעו שהקשר לשם לחי, אס"ב בודאי לך לו, שלא יעמד שם כל היום, לכן בענין דווקא קשר. ויש מחמירין אפלו (י) בהודיעו, שמה לשכח וילך משם: ד (יח) אם יש קצת כהל וכו'. אף דלא

באר הגולה

שהחצר רחב באמצע ובקצה הוא קצר. שאין בכל מלואו שם רחב ארבעה טפחים, אבל אם כל החצר פחות מארבעה טפחים אין צריך תקון⁽¹¹⁾. עד כאן לשונו. ולעניית דעתי דבריו נכונים לדינא בזה, דזה לשון הרשב"א בחדושי לערוכי"ן י"ג עמוד א: פתח הראב"ד, נראה לי כי פליגי תנאי ברוב אהלי ואם מבוי פתח מארבעה טפחים צריך תקון, כגון שהמבוי רחב מבפנים ויתקצר והלף עד שהפתח פחות מארבעה טפחים, אבל אם היה כהלו קצר מארבעה טפחים, דברי הכל מקום פטור הוא ואין צריך פלוס, עד כאן, ונראין דבריו, עד כאן לשון הרשב"א. וכן כתב הרשב"א שם בשם הראב"ד והסכים גם-כן לדבריו. ואס"ב לפי זה, כל חדרושו של רב אהלי דמקל במבוי שהוא פחות מארבעה טפחים אינו רק במבוי שהוא רחב ככלו אלא שהוא מתקצר סמוך לפתח, ואשמועינן דאף בזה לא יצרינו חכמים תקון, ולפי זה כי מקשינן בש"ס אהא דשמואל מהא דרב אהלי ומשינן דרב אהלי במבוי אבל בחצר מחמירין אפלו בפחות מארבעה, מסתברא דלא מחמירין בחצר אלא בגונא דקמירי רב אהלי במבוי, והנינו היכי שפכלו הוא רחב אלא שבסופו מתקצר, ובהו מחמירין בחצר פיון שעל-לפנים ככלו יש בו שער ארבעה, אבל היכי שאין בכלו מקום ארבעה אין סבא להחמיר. כמו שכתב הראב"ד לענין מבוי דליקא מאן דפליגי להחמיר בכגון זה, דכל שאין בו ארבעה הוא מקום פטור, כיון כי יש לומו לענין חצר שאי אפשר להחמיר בכגון זה, שהוא מקום פטור. ומה שכתב המגן אברהם ע"מ שם בסעיף כח, הנינו מה שכתב שם בעצמו בסעיף קטן כט דאיהו שכתבתינו הוא קצר אבל בתוכו רחב הרבה, וכנתנו שם לדברי הרשב"א והראב"ד הנ"ל, דאלו רחב פנימי עם פתחו בשנה, אפלו רחב שלשה טפחים אין צריך פלוס אפלו לדעה ראשונה. והאחרונים לא התבוננו היטב בדברי המגן אברהם ולכן השיגו עליו דאשתמיטה סוגיא ערוכה, ומצאתי בתוספת שבת ובמחצית השקל ובפר"מ מגדים שכתבו בפרושו⁽¹⁾ דבדבריו, אלא שלא יאז דברי הרשב"א והראב"ד ועל"כ לא גבנה מסמרות בזה. אחר כך מצאתי בספר בית מאיר שהסכים גם-כן לדברי המגן אברהם מטעם הרשב"א והרשב"א הנ"ל, וכתב גם-כן שבחנם השיגו עליו האחרונים. ועין לקמן בסעיף כח ובמה שכתבנו שם: * ובלבד שיהא

נעשה לשם לחי, קמא לן דלחי העומד מאליו גס-בן קשר, ויכול לקמן בסעיף יא. עין שם: (יט) רחב טפח. עין בבאר הגולה: ה (כ) לחי דאי נשיב וכו'. והוא הדין כשעושי צורת-הפתח, דלא צריך מחיצה שאינה יכולה לעמד ברוח מצוינה שאינה מחיצה [תרו"ש ושי"א], ואפלו (יא) הרוח מפילו לארץ אלא מנידו⁽¹¹⁾, כמו שכתב בסימן שסב סעיף א: (כא) לא חשיב לחי. נראה לי דאם

שער הציון

- (א) כן מוכח בסוגיא דף יב עמוד א, וכן כתב הרשב"א בעבודת הקדוש: (ז) ובכל זה אפלו הפרוץ מרבה על העומד, דכלל גזול הוא דלבוד פתחו דמאי: (ה) פשוט בכמה מקומות: (ו) בית יוסף בשם הר"י: (ו) וכל שכן כשלא היה רק פרוץ מרבה על העומד, ואפלו לדעת הרמב"ם המוכח בסימן שסב סעיף י' גם כן מהו, וכמו שהוכיח בספר המפליש דמהני בה צורת-הפתח, והובא שם במגן אברהם סעיף קטן יז דדוקא כשהיה פרוץ כזה מארבעה רוחות אבל ברוח אחת או בשתי מהני. ואף דבבית יוסף בסימן זה כתב דלדעת הרמב"ם הנ"ל לא מהני בצורת-הפתח כשפרוץ מרבה על העומד, מדלא התיק דבר זה בשלחן ערוך משמע שחור מזה מפני רצות הרב המהיר ולקח השמינו (מספר בית מאיר): (ב) רמב"ם בפרוש המשנה: (ט) מגן אברהם ותנ"א: (י) תוספת שבת, והובא בפר"מ מגדים. וכתב עוד, דלפי זה דמירי בהודיעו, על-ידי-ךח מירי שקשר מערב-שבת ולהכי שרי"א [פ"מג], ורצה לומר, דאסור לעשות מחיצה בשבת: (יא) מגן אברהם ושי"א. וכתב אברהם הנ"ל אפלו הלתיים שקבועין בימי הצדדים אינם מתנענעים עם הקנה גבוה עשירה טפחים, כגון שכתבתי במסמרי אצל הפתח או ששקשוריים היטב, ורק בגובה למעלה הם מתנענעים עם הקנה ששל גביהן, גם-כן לא מהני, דנתבטל מהן עם צורת-הפתח ורק יש להן שם לחיים לבד. אמנם לפי מה שהסכים בספר מחצית-השקל בסוף סימן שסב דבקנה ששל גביהן אין להקפיד אם הוא מתנענע⁽¹⁸⁾ ורק שלא ינטל לגמרי על-ידי הרוח, גם בזה יש להחשיב אם עשרה טפחים התחתונים אין מתנענע, ומה שהלתיים מתנענעים למעלה, דל להן כאלו אינו, גם-כן מתבטל על-ידי הקנה שלמעלה⁽¹⁹⁾, דמהני אפלו רחוק כמה אמות גבה מההגים שבצדדים, וכנ"ל בסוף סימן שסב. אמנם מה שיש להסתפק בזה, אם הקנה שלמעלה קצר מרחב המבוי, כגון שכתב המבוי הוא (יא) כ"ב הקנה הוא רק עשרה אמה וההגים שבצדדים עומדים בשפוע קצת ומתקשר הקנה הקצר על גביהן, בזה יש לכאורה להסתפק אם ההגים שבצדדים מתנענעים עם מהני, דהכא אם תאמר דל החלק שלמעלה בהגים כאלו אינו, לא מהני תו הקנה ששל גביהן, או אולי פיון דעקר המחיצה שהוא עשרה טפחים המתחתונים עומדים בתוקה ואינם מתנענעים, לא אכתפ לן אם הערך של המחיצה מתנענע, ונגרר הערך בטר עקר המחיצה, וצריך עיון:

הלכות שַׁת סִימָן שֶׁמֶג

ביאורים ומוספים

המידות הן במידה עצבה, ולכן אמה שוחקת היא ששה טפחים וחצי אצבע, כמבואר בשו"ע י"ד סי' רא ס"א.

ואם יש למבוי בצד אחד לחי שגובה י' טפחים שוחקים, והוא רחוק מן הכותל ג' טפחים עצבים, וביצידו האחר יש לחי הסמוך לכותל וגובה י' טפחים עצבים, כתב התוספת שבת (ס"ק טז) שמותר ממה נפשך, שאם משערים בשוחקים אם כן בצד אחד יש לחי הגבוה י' טפחים שוחקים, והמרחק של ג' טפחים אינו מויק כיון שאין שם ג' טפחים שוחקים, ואם משערים בעצבים הרי ביצידו האחר יש בסמוך לכותל לחי שגובהו י' טפחים עצבים.

[משנ"ב שם]

וְעֵשָׂה טְפָחִים מִהֲנֵי אֶפְלוֹ לְמַבּוֹ שְׂבֻבָה עֲשָׂיִם אָמַרְהוּ.

15) ובביה"ל להלן (סכ"ו ד"ה בלחי) הביא את דעת הבית מאיר שפקפק מאד על דין זה, ולדעתו אין לחי מועיל למבוי שגובה כ' אמה.

[שעה"צ ס"ק יז]

שְׂקָשֶׁר מְעַרְבֵי שַׁת וְלִהְיוּ שְׂרִיבֵי.

16) אמנם לעיל (סי' שסב ס"ק כג) כתב, שמותר לעשות כן רק בשעת הרחק.

[משנ"ב ס"ק כ]

וְאֶפְלוֹ אֵין הָרוּחַ מְפִילוֹ לְאָרְץ אֶלָּא מִיָּדוֹ.

17) דעת החזו"א (או"ח סי' עז ס"ק ו), שבין לחי ובין צורת הפתח אינם נפסלים אלא אם כן הרוח כופפתם למטה מעשרה, או שהיא מרחיקה אותם ג' טפחים מן הכותל, אבל בנדנד בעלמא לא. וראה מה שכתבנו בזה לעיל סי' שסב ס"ק ז לענין מחיצה.

[שעה"צ ס"ק יא]

דְּבַקְנָה שְׂעָל בְּבִיקוֹן אֵין לְהַפְקִיד אִם הוּא מְתַנַּעְנַע.

18) ודעת החזו"א בזה, כתבנו לעיל סי' שסב ס"ק טו.

[שעה"צ שם]

דֵּל לֶהֱן קָאֵלוֹ אֵינוֹ, גַּם־נֶן מִתְפַּשֵּׁר עַל־יְדֵי הַקְּנָה שְׁלִמְעָלָה.

19) ולכאורה באופן זה צריך שעל ידי הנענוע לא יתרחק הקנה העליון מכנגד העשרה טפחים התחתונים של הקנים שבצדדים, אבל אם הוא מתרחק אינו נחשב צורת הפתח אף שהוא מחובר אל החלק העליון של הקנים שבצדדים, שהרי החלק העליון של הקנים כאילו אינו קיים.

אמנם בספר בינת שמחה (תיקון עירובין עמ' רב) הביא בשם הגאון מטישביץ, שלחיים של צורת הפתח שבתחתיתם הם עבים ובגובהם למעלה מעשרה טפחים הם מתקצרים כעין מדרגה, אסור להניח את הקנה העליון מצידו של החלק העליון הרק של הקנה העומד אף שהוא על גבי החלק העב של קנה זה, משום שהחלק הרק נחשב המשך של החלק העב ואין אומרים 'גוד אסיק' מהחלק העב בלבד, ואם כן נמצא שהקנה העליון [המשוקף] הוא מן הצד כלפי הקנים שבצדדים [מזווח], וצורת הפתח מן הצד פסולה.

והקשה על דבריו, מדוע לא נאמר שצורת הפתח העשויה באופן זה היא 'פתחי שמאי' [פתחים שוממים, מקולקלים] כיון שבתחתיתה היא עבה ולמעלה היא נעשית צרה. ואף שבתוך עשרה הטפחים התחתונים הכל בצורה אחת, מימי הרי לשיטתו הכל נחשב לצורת הפתח, והקנה של צורת הפתח הוא גם החלק הרחב וגם החלק הצר ויש כאן 'פתחי שמאי'. והביא שביחודשים וביאורים (עירובין סי' ב ס"ק יד) דן בקנים של צורת הפתח שעשויים אבן יוצאת ואבן כנסת למעלה מעשרה טפחים,

המשך במילואים עמוד 8

[משנ"ב ס"ק יא]

עַד שְׂיָהָא כְּהַ פְּחוֹת מְשֻׁלְשָׁה.

10) דין זה הוא בחצר, אבל במבוי הביא השו"ע להלן (סכ"ח) שתי שיטות כשפתח המבוי אינו רחב ד' טפחים, האם צריך לעשות שם תיקון, או שלא צריך לתקן עד שיהיה רחב הפתח לפחות ד' טפחים.

[ביה"ל ד"ה כיון]

אָבֵל אִם קָל הַחֲצֵר פְּחוֹת מֵאֶרְבָּעָה טְפָחִים אֵין צָרִיךְ תְּקוּן.

11) והחזו"א כתב (או"ח סי' עג ס"ק ז), שהיינו דוקא לדעת הסוברים (בשו"ע לעיל סי' שמה ס"ט) שיש מקום פטור בכרמלית, אבל לדעת הסוברים (שם) שאין מקום פטור בכרמלית אלא מצא מין את מינו ונעשה המקום לכרמלית [והמשנ"ב שם (ס"ק פו) הביא שכן צידדו האחרונים להלכה], אם כן אם החצר פתוחה לכרמלית הרי דינה בכרמלית, ויתכן שאפילו לא יועיל לה תיקון. והוסיף, שלפי זה בזמנינו שאין לנו רשות הרבים, אין להקל בזה. אמנם כתב, שלפי מה שציידד הביה"ל עצמו שם (ד"ה ויש) כדעת המקילים שיש מקום פטור בכרמלית, יש להקל גם בזה. [אמנם בביה"ל שם היקל רק בשעת הרחק].

[שו"ע ס"ג]

מַבּוֹי שֶׁשֶׁל לוֹ שְׁלֹשׁ מַחְצִיזוֹת וּפְרוּץ מִצֵּד רְבִיעֵי, הַתִּירוֹ בְּלִחְיָה.

12) כזה

[משנ"ב ס"ק יד]

אֶפְלוֹ פְּחוֹת מֵאֶרְבָּעָה.

13) ולהלן (סי' פסק הרמ"א שעושים לחי אפילו מסיד מחוי בכותל, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק כו) שצריך שיהיה בו ממשות קצת כחוט. ודבריו הם שלא כדעת המהר"ם שהביאו המרדכי (עירובין פ"א סי' תפב) והתרומת הדשן (סי' עד), שסובר שעובי הלחי צריך להיות לפחות כחוט הסרבל שהוא עובי אצבע.

[משנ"ב ס"ק טז]

מְרַנְחִים וְלֹא מְצַמְצָמִים.

14) שיעור התוספת של טפח מרווח על טפח מצומצם, כתב להלן (סי' פט) שהוא חצי אצבע לאמה, וביאר שגדר הדברים הוא שבשיעורים אלו הולכים תמיד לחומרא. וכן כתב התוספת שבת (ס"ק טז ו'כט), לענין חצר שנפרצה במילואה שצריך לגודרה עד שלא ישתירו ג' טפחים [כמבואר בשו"ע להלן ס"ב], שהשיעור הוא ג' טפחים עצבים [מצומצמים], משום שהולכים לחומרא. ולענין מבוי שרצפו בלחיים במשך ד' אמות, שפסק המג"א (הובא להלן ס"ק מז) שאם המרחק ביניהם הוא פחות מג' טפחים אין המבוי נותר בלחי זה, כתב המשנ"ב (שם) שהיינו ג' טפחים שוחקים [מרווחים], משום שהולכים לחומרא. וסתם שיעורי

הלכות שפת סימן שסג

ו (כב) *צירוף שלא יהא (כג) הלחי רחוק מן הכתל שלשה טפחים: ז (כד) לחי, אפלו שקרים ושקרי שקרים (כה) פשרים בו: הנה (כו) ולכן עושין לחי (ג) [ג] מסידי טחוי בכתל, ובכלב שיצטרף (כז) שלא יתמחה (כח) יותר

שערי תשובה

[ג] מסיד. עין בח"ט. ועין בשו"ת נ"ב מ"ח סימן יג בצה"פ שהקנה שלמעלה נחנה בעד אחד על האסורה בנאהו, לית לו כה, אף לא יתנה מחוץ על עבי הכתל מפי, דבכל כחל לא מהני שיהיה עולה במקום קנה של צה"פ, אם לא שיש איתו דבר בולט מן הכתל כמ"ש בגמרא א"כ כח, ע"ש:

אם עשה לחי מקאן ולחי מקאן מסיד מחוי וקנה על גביהן מכון לצורתהפתח,

באר הלכה

בו רחב טפח. המחבר אילו לשיטתו דפסק לעיל גם לענין חצר, דבנשפיר מן הפרצה בעינין שיהא דוקא פס של טפח מקאן ומקאן, וחמיר דחבר יותר מאם עשה פסין לכתחלה דסגי במשהו. ולפי זה, לפי מה שהקבענו לעיל לדינא מפסה ראשונים דלא חמיר נשפיר מאם עשה לכתחלה וסגי במשהו, הוא הדין בעניננו לענין מבו, עולה לשם לחי אפלו נשאר רק משהו מן הכתל ויכלבד שראו דבר זה מערב שבת והוי כשקמא כאלו שקבו על זה, וכדלקמן בסעיף יא, עין שם בסעיף קטן לטו]. והנה בלבוש משמע, דאפלו אם נקל לענין חצר, הכא במבוי יש להתמיר דבעינין דוקא טפח, אבל בספר הוסיפת שבת השיג עלי, וכן בפרי מגדים נשאר בקשאי, וכן בבאר הגר"א מוכח כמו שכתבנו דדיו זה מליי בה"ל: * צירוף שלא וכו' שלשה טפחים. ועין בסעיף בדיקה שכתבנו דאם יש ארבעה טפחים בין הצורת הפתח להכתל, דעת הח"א דערץ להעמיד לחי אצל הכתל, ועין בנשמת אדם ששעמו, דהוי כאלו נפרצה בראשה. והנה הוא אילו לשיטתו דפסק בכלל עא סעיף ח בהקמ"א אברהם דאם נפרצה פרצה בראשה בארבעה טפחים צריך לחי אצל הפרצה, אבל לפי מה שהזכירנו הריבה אחרונים שם לדינא דלא בהקמ"א אברהם, אלא דלדעו ראשו אינו צריך שום תקון וכהיא דסעיף לר, וכמו שהבאנו שם בשם הרשב"א והריטב"א, ונטר בעומד מרבה על הפרוץ, הוא הדין הכא בעניננו, כיין דסביבא לן דצורת הפתח מחיצה גמורה היא ומחמת זה אנו ממתינין אפלו כשהוא רחוק שלשה טפחים מן הכתל, אם אין הוא הדין אפלו כשהוא רחוק ארבעה טפחים ויותר מן הכתל, דמאי שנא: ואף דבגמרא מצדו ולא נשפיר פס ארבעה טפחים מחמתו דצריך תקון, שם שאני דצירוף דוקא, מה שאין כן בזה דלא שבקי פתחא רבא וריעילו פתחא וזוטא, כדאיתא בגמרא; ואפלו אם נפסק שם בהקמ"א אברהם, גם כן לא דמי לדינא דלעניננו, דהתם כיין דסביבא לה להקמ"א אברהם דתקון תקונה אינו מועיל שם להתמיר הכפוי משום דאינה מנחת על הפתלים לכהן צריך לתן לחי סמוך לכתל, מה שאין כן בעניננו דיש צורת הפתח וצורת הפתח כמחיצה גמורה היא, ממילא נטר הפרצה בעומד מרבה על הפרוץ²⁴. ויש לענין הריבה בנה, אף לכתחלה בראי יש לחש להחמיר אף ברחוק שלשה טפחים:

ומקאן, והקנה שלמעלה יהיה מכון על גביהן. ומכל מקום בעינין שיהיה בו ממשות קצת²⁵ על-פל פנים כחוט, אבל מראה סיד לבר או רשם בנחת, שקורין קרי"ד, או שאר צבע, לא מהני (ט"ז ושי"א): (כז) שלא יתמחה יותר וכו'. הינו, (כג) על-ידי כלבים וחיזירים שרגילים להתחפר בפתלים ומוחקין מן הכתלים את מחוי הסידי הסמוך לארץ, וזו לא מהני שוב לא לחי ולא לצורת הפתח: (כח) יותר משלש לארץ²⁶. האי לשנא לאו דוקא, דאפלו נקמה רק

באר היטב

(ג) מסיד. וכתב הש"ז: עכ"פ בעי דלקו בהאי מחוי קצת דבר ממש ועב קצת ולא סגי כמעט עקרוקה הסידי שנגר על הכתל לחוד, ועכ"פ בעי שיהא עב כחוט הסרבל, וראיתי מורה א' שצנה לרשם בכתל במקום לחי במין עפר לבן שקורין קרי"ד¹. וטעה מאד בזה, עכ"ל, ע"ש. ועין בשכנח"ג שהעלה דלחי מסיד מחוי מהני אפלו לצורת פתח דבעי קנה מקאן וקנה מקאן וקנה על גביהן,

משנה ברורה

הלחי למטה אינו מתנגע, כגון שקבוע במסמר או שקשור היטב להכתל ומחמת זה אינו מתנגע עד משוך גבוה עשרה טפחים, ורק למעלה הוא מתנגע על-ידי הרוח מפני רוב גבוהו, כשר, דל מה שלמעלה, נשאר גם כן שעור לחי: ו (כב) צירוף שלא יהא. יש אומרים (יג) שהטעם, משום דאחי אוריא דהאי גיטא והדאי גיטא ומבטליו לה, ולפי זה אם הלחי תהי רחב יותר משלשה טפחים כשר אף שהלחי תהי רחוק שלשה טפחים מן הכתל, דהא הוי עומד מרבה על הפרוץ שבצדו, ובכגון זה לא אמרינן אחי אוריא ומבטל לה: (יג) ויש אומרים, דבכל גוני צירוף להיות הלחי בתוך שלשה טפחים לכתל, (יד) ויש להחמיר: (כג) הלחי. והכי שקובע צורת הפתח למבוי, דעת (טו) הריבה מהפוסקים שאינו צריך לדקדק שיהא בתוך שלשה טפחים לכתל, דצורת הפתח מחיצה גמורה היא²⁰. (טו) ויש פוסקים דסביבא להו דאין חלוק בין צורת הפתח ללחי לענין זה²¹, ובשעת הדקת (יז) יש לסמוך להקל. ואם יש ארבעה טפחים בין צורת הפתח להכתל, דעת הח"א אדם דצריך להעמיד לחי אצל הכתל, ויודירי צירוף עיין גם בזה, כמו שבבב"א בבאר הלכה, ולכתחלה בראי נכון לחש להחמיר אפלו ברחוק שלשה טפחים מן הכתל: ז (כד) לחי, אפלו שקרים וכו'. ורצה לומר מדבקים, ובכלב שיוכל לעמד ברוח מצויה לכושר. ולאפוקי (י"ט) קונה, דבעינין דוקא שמתנה נחקה כדי לקבל ארית, וכדלקמן בסעיף יז: (כה) פשרים בו. והוא הדין אצנים (יט) היוצאים מן הכתל ומבטלים זו מזו פחות משלשה טפחים, הוי לחי ממש, והוא שיהא בין פלן גבוה עשרה טפחים: (כו) ולכן עושין לחי וכו'. דלא גרע (כ) משכרי שקרים דמתר בלחי. והוא הדין לענין (כא) צורת הפתח דבעינין שיעשה לחיים מקאן ומקאן, אם ירא שפילים הרוח (כג) מתר לעשותן על-ידי סיד מחוי בכתל מקאן שיהיה בו ממשות קצת²⁶ על-פל פנים כחוט, אבל מראה סיד לבר או רשם בנחת, שקורין קרי"ד, או שאר צבע, לא מהני (ט"ז ושי"א): (כז) שלא יתמחה יותר וכו'. הינו, (כג) על-ידי כלבים וחיזירים שרגילים להתחפר בפתלים ומוחקין מן הכתלים את מחוי הסידי הסמוך לארץ, וזו לא מהני שוב לא לחי ולא לצורת הפתח:

שער הציון

(יג) שלטיגבורים בשם ריא"ז, ובספר בית-מאיר מצדו להלכה כמותו, עין שם: (יג) מגן אברהם בשם הוסיפות, ולידיה פל הפוסקים דסביבא להו בסעיף לר דצריך לעשות לחי או קורה בסוף הפס סביבא להו בהוסיפות, וכן בספר בכור-שור ובחזושי רבי עקיבא איגרי סביבא להו כדעת הוסיפות, ולידברי הוסיפות על-ביתך הטעם משום דהוי לה מחיצה שהגדים בוקעין בה ועל-כן פסול בכל גוני וכפשה דהש"ס, וכן משמע ברבנו גנאלי [וכן בר"ף מוכח כן להמעין, דאי לא הכי למה לו לסיים מימרא דרבא ואפלו לרבי שמעון בן גמליאל וכו' הוה אגון לא קמא רבא בנחת], והוא דבעלמא גבי עומד מרבה על הפרוץ לא משחיתין כמה שהגדים בוקעין בה, על-ביתך דרבא גבי חמון לחי שאני: (יד) ועל באלתי רבה שמוס הוא מסוף על ידו זה הכתל; עיין: (טו) הוסיפת שבת וישנאות יעקב ותייאדס ובית-מאיר ושו"ת שבסוף שלחן ערוך הרב סימן ג ושו"ת גור ארצה סימן קלח, ובראש פלם הריטב"א בחזושי. ועין חזושי הרשב"א: (טז) בכור-שור בחזושי על ערוכין, והעתיקו הפרי מגדים, ובית-שלמה חלק א סימן מא ותשובת ארי"ו דבי עלאי חלק ארת"מים והשערי תשובה לקמן בסעיף וכן ובספר מקור-חיים מסכים לפסל דוקא כשניי התנין רחוקים מכתל אבל לא כשאתחד רחוק מכתל²²], וכן בספר החיים מצדו להחמיר בשהעורב נעשה לבסוף המבוי, עין שם²³. (יז) ושו"ת רבי עקיבא איגרי סימן יח ושו"ת שו"ת אמושי מהדורא קמא חלק א סימן סט: (י"ט) כן מוכח במקרא דף פ: (יט) גמרא. ועין בהוסיפת שבת שצמד לומר דהוה דוקא לענין לחי, אבל לא מהני לחיים כאלו לענין צורת הפתח. וכתב במשכבות יתב, דלפי זה חפופין בכתל-עץ, שקורין ווענגל"ש וכו' וכו', שנעשים באופן זה, לא מהני לדעת הוסיפת שבת²⁵; והקצת קשה לפי דברי הוסיפת שבת מאי פרוץ בגמרא דף טו א' הכי פשיטא, לימא דקא משמע לן אף על-גב דלענין צורת הפתח לא מהני לחי קנה? ויש לישב: (כ) אלאה רבה. והנה אף דהש"ז כתב דלא מהני עצה זו הדין מחוי לענין לחי ורק לענין צורת הפתח משום דלענין לחי בעינין שעורא, לפי הסמכת האחרונים דגם בלחי סגי במשהו, ממילא גם קנה מהני על-ידי סיד, וכן כתב חאלה רבה בשם שריינקאס-הגדולה, וכן כתב בשלחן ערוך-ש"ס דבלחי מהני על-ידי סיד, וכן מוכח גם כן בבאר הגר"א: (כא) ט"ז ואלהי רבה ותייאדס ושי"א. ודע, דקשות הנתיבותיים על הרמ"א הוא רק לפי דעת הש"ז דבלחי לא מהני על-ידי סיד והצורת הפתח מהני על-ידי סיד, אבל אם נימא דגם בלחי מהני על-ידי סיד לא קשה מדי: (כב) ואף דבצורת הפתח בעינין שמתא כריא שייכל להחמיר בה דלת של קישוי, יש לומר דעל-ידי הכתל שהסידי טחוי ויחוי בה חשביתן לה בריאה [תה"ד סימן עד]: (כג) תרומת הרשון שם:

מילואים הלכות שבת סימן שסב

המשך מעמוד 436

[משנ"ב שם]

ואם הקנה שלמעלה תחוב בין קנה לקנה, שגחוק קצת בקנים⁵³.
כזה בזה 53

[משנ"ב שם]

אם עשאו בגבה הקנה בשנה עם הקנה ממש שאין הקנה העומד
בולט למעלה מן התבל⁵².
כזה בזה 52

הלכות שבת סימן שסג

המשך מעמוד ר"ט

(חידושים, עירובין פט, ב) אין צריך לעשות שם תיקון, ולדעת השו"ע
הרב (סי' שמה סכ"ג) צריך לעשות תיקון. [וראה מה שכתבנו בזה
בביה"ל לעיל סי' שמה סי"ט ד"ה גג].

[שעה"צ ס"ק ב]

אמי אורי דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל לה⁶.

8) ואם הפס רחב יותר ממקום הפירצה, כתב החור"א (או"ח סי' עד ס"ק
יג) שדינו שהיה בזה לדין לחי. וביאור דבריו, שלענין לחי פסק השו"ע
להלן (סי' ז') שהוא צריך להיות בתוך ג' טפחים סמוך לכותל, והביא
המשנ"ב שם (ס"ק כב) מחלוקת הפוסקים בטעם הדבר, האם משום
שאם לא כן 'אתי אורא' וכו', או משום שאם לא כן פסולה המחיצה
מדין מחיזה שגדיים בוקעים בה. והנפקא מינה בין הטעמים, כתב
המג"א (ס"ק ה) שהוא באופן שהלחי רחב יותר ממקום הפירצה ולכן
יכול להתיר מדין 'עומד מרובה', שלטעם הראשון מועיל, ולטעם השני
אינו מועיל [וראה בשעה"צ שם ס"ק יג], ולדעת החור"א גם בפס תלוי
הדבר במחלוקת הפוסקים הנ"ל.

[ביה"ל ד"ה טפח]

אף לכתחלה דעת הת"י אדם הנכון להחמיר בדרך⁹.

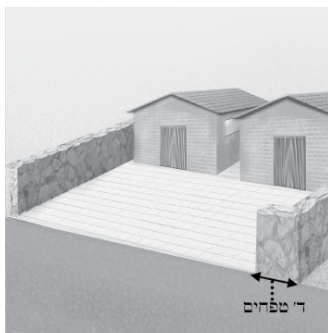
9) שאם נפל הכותל ונשתייר ממנו מעט משני הצדדים, צריך
שישאר לפחות טפח בכל צד כדי להתיר מדין פסין. ואם פרץ את
הכותל בידיים והשאיר ממנו בכונה לשם פס, הסתפק הדעת תורה
(כאן) האם נחשב שעשאו לשם פס ודי במשהו, או שדינו כנשתייר
שצריך לכתחילה טפח.

כנגד זה, כך שלא יבלוט אחד לחוץ יותר מחבירו. וראה בביה"ל להלן
(ס"ל ד"ה שצדו) ובמה שכתבנו שם.

[שו"ע שם]

זהו הדין לגשתיר מהם כהל' רביעי בניו קשעור ארבעה טפחים
במקום א'תד⁶.

כזה בזה 6

[משנ"ב ס"ק ז]

רוצה לומר, למקום האסור לה⁷.

7) ואם נפרץ למקום פטור, כגון שנפרצו מחיצות גג שגובה עשרה טפחים
מקרקע רשות הרבים [ופרוץ הוא לאויר רשות הרבים למעלה מ' שהוא
מקום פטור], כתב ברשת אבני נור (או"ח סי' רפט) שלדעת האבן העזר

הלכות שבת סימן שסג

המשך מעמוד 438

הפסק ממשי, וכדעת הגאון מטשיבין.

וכתב, שלכאורה מדברי השעה"צ כאן יש להוכיח שלא כדעת הגאון
מטשיבין, שכן כתב השעה"צ שאם חלק הקנים שמעל עשרה טפחים
ניטל ברוח אין זה פוסל את צורת הפתח, משום שאפילו ניטל חלק
זה כשר, והרי לסברת הגאון מטשיבין שלא שייך לומר 'גוד אסיק'
כשיש המשך לקנה, אף כאן צריך להשתמש בכל הקנה, והחלק
העליון הרי פסול מדין ניטל ברוח. ודחה, שיתכן שהחיסרון של קנה
הניטל ברוח הוא כיון שנחשב כמי שאינו, אם כן שייך לומר 'גוד
אסיק' כלפי י' הטפחים התחתונים של הקנה.

ומשמע מדבריו שלפי מה שפסק השו"ע לעיל (סי' שסב ס"א) שהקנה
העליון אינו צריך ליגע בקנים שבצדדים, ודאי שאינו נחשב לפתחי
שמנאי וכשר, שכיון שחלק הקנים שמעל עשרה טפחים הוא מיותר,
לא פוסל מה שהוא כ'פתחי שמנאי'. אלא שכתב הבינת שמחה,
שלכאורה היינו דוקא לשיטת הקרן אורה (עירובין י, ב), שביאר שמה
שהקנה העליון אינו צריך ליגע הוא מדין 'חבט', אבל לשיטת
הרעק"א (הגהות שו"ע סי' שסב ס"א) בשם הרא"ם שמועיל מדין 'גוד
אסיק', יתכן שכשהקנים שבצדדים ממשיכים לא שייך לדין 'גוד
אסיק', כיון שבין הקנה העליון לחלק התחתון שבקנים שבצדדים יש